

DE AANWEZIGHEID EN HET GEBRUIK VAN KINDERBEVEILIGINGSMIDDELEN EN DE
AANWEZIGHEID VAN AUTOGORDELS OP ACHTERBANKEN VAN PERSONENAUTO'S

Beoordeling van de voornaamste resultaten van een NIPO-enquête

R-84-48

Ir. L.T.B. van Kampen

Leidschendam, 1984

Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid SWOV

1. INLEIDING/AANLEIDING

Sinds 1977 waren door de SWOV geen gegevens meer verzameld over aanwezigheid en gebruik van kinderbeveiligingsmiddelen in personenauto's (SWOV, 1976; SWOV 1979; SWOV, 1982).

Pogingen om gegevens te verzamelen tijdens of op soortgelijke wijze als bij de jaarlijkse SWOV-autogordelenquêtes volgens de inkijkmethode (IMA) mislukten. De methode liet niet toe betrouwbare waarnemingen van aanwezigheid en gebruik van kinderbeveiligingsmiddelen (en autogordels) op achterbanken te doen (zie voor een beschrijving van de methode o.a. SWOV, 1981).

Kennis over de stand van zaken op dit gebied is zeer noodzakelijk omdat de overheid momenteel overweegt nadere regels met betrekking tot aanwezigheid en gebruik van autogordels achterin personenauto's te stellen. Daarbij neemt het aspect kinderbeveiligingsmiddelen uiteraard een belangrijke plaats in. De SWOV had immers al vastgesteld dat ongeveer de helft van alle achterpassagiers jonger is dan 15 jaar (SWOV, 1976; SWOV, 1982). In het najaar van 1983 is dan ook besloten een enquêtebureau een beperkt (steekproefsgewijs) onderzoek naar de aanwezigheid van kinderbeveiligingsmiddelen en autogordels op achterbanken van personenauto's te doen uitvoeren.

Voor de uitvoering van de enquête werd het NIPO - het Nederlands Instituut voor de Publieke Opinie en het Marktonderzoek B.V. - geselecteerd. Met dit instituut werd in een aantal fasen in november 1983 een definitieve opzet voor de door hen uit te voeren enquête gemaakt.

Aan de hand van een vragenlijst (zie Bijlage 1) heeft het NIPO eind 1983 in 3385 huishoudens mondelinge vraaggesprekken gevoerd. Bij de vragen naar bezit en gebruik van personenauto's en autogordels werden vier hoofdtypen kinderbeveiligingsmiddelen onderscheiden en via een voorbeeldenblad aan de geënquêteerden getoond kinderzitje, tafeltje, gordelkussen en speciale harnasgordel (zie Bijlage 2). Daarnaast werd de mogelijkheid voor een niet onderscheiden soort opengelaten.

Doordat de specifieke vragen deel uitmaakten van de zogenaamde NIPO-weekpeilingen, kwamen ook gegevens beschikbaar die niet direct met het onder-

werp auto's, gordels of kinderbeveiliging te maken hebben. Dit betreft dan de min of meer standaard gegevens bij dergelijke enquêtes zoals beroep, inkomen, opleiding, gemeente, provincie etc.

In het rapport dat het NIPO aan de SWOV uitbracht staan al deze gegevens beschreven mede in relatie tot de gegevens over autogordels achterin en kinderbeveiligingsmiddelen.

In deze SWOV-notitie zijn deze gegevens en relaties gebruikt voorzover zij slaan op de gezinsgrootte en gezinssamenstelling.

2. DE VOORNAAMSTE RESULTATEN

2.1. Autogordels achterin

In gemiddeld 20% van de personenauto's zijn achterin gordels aanwezig. Hierbij blijkt een sterke afhankelijkheid van de gezinssituatie: bij huishoudens bestaande uit één persoon is de aanwezigheid van autogordels achterin 12% en naarmate het aantal personen in een gezin groter is, is ook de aanwezigheid van gordels achterin groter (23% bij vier of meer personen). Het sterkst komt deze relatie tot uiting bij gezinnen met kinderen onder 4 jaar. Daarbij bleken in 38% van de personenauto's autogordels achterin te zijn aangebracht.

2.2. De mate waarin kinderen onder 12 jaar in personenauto's vervoerd worden

In 54% van alle personenauto's worden geen kinderen jonger dan 12 jaar vervoerd.

Deze groep werd vervolgens om praktische redenen buiten de verdere vraagstelling over de aanwezigheid van kinderbeveiligingsmiddelen gelaten, omdat werd aangenomen dat die bij deze groep nihil of nagenoeg nihil zou zijn.

Bij 46% van de auto's waarin wel regelmatig kinderen onder 12 jaar vervoerd werden, varieerde dat vervoer van elke dag (5%), via enkele malen per week (18%) tot één keer of minder per week (23%).

Ook hier bleek een relatie met de gezinsgrootte: bij huishoudens bestaande uit één persoon worden in 26% van de personenauto's wel eens kinderen jonger dan 12 jaar vervoerd; bij gezinnen bestaande uit vier of meer personen is dat 59%.

Daarnaast bleek ook nu weer de gezinssamenstelling van invloed te zijn: het aandeel auto's waarin kinderen onder 12 jaar regelmatig worden vervoerd is het grootst in gezinnen met kinderen onder 6 jaar (97%) en het kleinst bij gezinnen zonder kinderen (22%).

2.3. Aanwezigheid en gebruik van kinderbeveiligingsmiddelen

In 389 van de 1235 personenauto's waarin min of meer regelmatig kinderen onder 12 jaar worden vervoerd, waren één of meer kinderbeveiligingsmiddelen aanwezig, dat is 31%. Het totale aantal aanwezige beveiligingsmiddelen bedroeg 431.

De procentuele verdeling van de kinderbeveiligingsmiddelen naar type is als volgt: kinderzitje 65%, tafeltje 4%, gordelkussen 5%, harnasgordel 13% en overig 13%.

De vraagstelling was zodanig dat de aanwezigheid tevens het gebruik van kinderbeveiligingsmiddelen inhoudt. De enquêteresultaten geven derhalve aan dat in ca. 31% van de auto's (389 van de 1235) één of meer kinderbeveiligingsmiddelen worden gebruikt.

Hierbij is opnieuw een duidelijke relatie met de gezinsgrootte en de gezinssamenstelling geconstateerd. Zo ligt het gebruik het hoogst (73%) bij gezinnen met kinderen onder 4 jaar en bijvoorbeeld veel lager (20%) bij gezinnen met kinderen van 6 tot en met 12 jaar.

Vanuit deze enquêteresultaten kan een schatting worden gemaakt van de werkelijke aanwezigheid en het gebruik in personenauto's.

Als wordt aangenomen dat de aanwezigheid van kinderbeveiligingsmiddelen bij de 1418 personenauto's waarin geen kinderen onder 12 jaar vervoerd worden nihil is, zouden er dus in 389 van de totaal 1418 + 1235 auto's kinderbeveiligingsmiddelen zitten. Deze aanwezigheid is dan ca. 15%.

In werkelijkheid zal het percentage iets hoger kunnen liggen, voor het geval de veronderstelling niet helemaal opgaat, laten we zeggen tussen 15 en 20%.

2.3. Relatie tussen de aanwezigheid van autogordels achterin en het gebruik van kinderbeveiligingsmiddelen

Uit het volgende overzicht blijkt hoe de aanwezigheid van autogordels samenhangt met aanwezigheid en gebruik van kinderbeveiligingsmiddelen:

	Aanwezigheid autogordels achterin		
	Wel	Niet	Totaal
Gebruik kinderbeveiligingsmiddelen	56%	22%	31%
Geen gebruik	40%	73%	64%
Onbekend	4%	5%	5%
Totaal	100%	100%	100%
	(336 auto's)	(883 auto's)	(1235 auto's)

Het gebruik van kinderbeveiligingsmiddelen in auto's met autogordels achterin is tweeënhalve maal zo groot als in auto's zonder. Voor deze grote samenhang is een aantal verklaringen denkbaar: Men kan verwachten dat autogordels worden gebruikt bij de bevestiging van kinderbeveiligingsmiddelen, hetgeen bij verscheidene typen bewust door de fabrikant mogelijk is gemaakt. Een andere veronderstelling voor deze grote samenhang is dat kinderbeveiligingsmiddelen vooral worden toegepast in nieuwe personenauto's, waarin naar verhouding vaker autogordels achterin gemonteerd zijn.

De samenhang tussen beide typen beveiligingsmiddelen is ook af te leiden uit de verdeling van autogordels achterin bij splitsing van het totale aantal auto's (2653) in de groep waarin min of meer regelmatig kinderen onder 12 jaar worden vervoerd (1235) en de overige (1418): Dit geeft ruwweg de tabel:

Vervoer kinderen onder 12 jaar	Gordels achterin		
	Wel	Niet	Totaal
Regelmatig	336 (27%)	883	1235 (100%)
Geen	194 (13%)	1240	1418 (100%)
Totaal	530 (20%)	2123	2653 (100%)

Dit overzicht geeft aan dat bij regelmatig vervoer van kinderen in ruim 27% een autogordel achterin aanwezig blijkt te zijn, tegenover ruim 13% in auto's waarin geen kinderen onder 12 jaar worden vervoerd, een factor 2 verschil dus.

3. SAMENVATTING EN CONCLUSIE

Gegeven het steekproefkarakter van deze studie moeten bij het beoordelen van de resultaten de nodige marges in acht genomen worden.

De belangrijkste resultaten zijn samengevat:

In 20% van de Nederlandse personenauto's zijn één of meer autogordels achterin gemonteerd.

In 15% à 20% van de Nederlandse personenauto's wordt min of meer regelmatig een kinderbeveiligingsmiddel gebruikt.

In auto's waarin min of meer regelmatig kinderen onder de 12 jaar worden vervoerd, wordt in ca. 31% een kinderbeveiligingsmiddel gebruikt.

In alle gevallen blijken deze resultaten sterk afhankelijk te zijn van de gezinssamenstelling. In gezinnen waarin jonge kinderen aanwezig zijn ligt zowel de aanwezigheid van autogordels als die van kinderbeveiligingsmiddelen madrukkelijk hoger dan het gemiddelde.

Uit de relatie tussen aanwezigheid van autogordels achterin en die van kinderbeveiligingsmiddelen blijkt dat er een sterke interactie bestaat. In auto's met kinderbeveiligingsmiddelen is de kans op aanwezigheid van autogordels achterin duidelijk groter dan in auto's zonder en vice versa. Dit leidt tot de (niet bewezen) veronderstellingen dat autogordels gebruikt worden bij de toepassing van kinderbeveiligingsmiddelen, en dat kinderbeveiligingsmiddelen vaker in nieuwe dan in oudere auto's worden toegepast.

Het is duidelijk geworden uit deze enquête dat er in gezinnen waar jonge kinderen (onder 4 jaar) aanwezig zijn het meest van kinderbeveiligingsmiddelen gebruik wordt gemaakt. Daarbij is echter nog geen sprake van volledige aanwezigheid en gebruik. Het gebruik neemt af naarmate er oudere kinderen onder 12 jaar aanwezig zijn. Dit is ook af te leiden uit het feit dat van alle aanwezige kinderbeveiligingsmiddelen kinderzitjes het meest voorkomen. Deze zijn in principe geschikt voor kinderen tussen 9 maanden en 3 à 4 jaar.

LITERATUUR

SWOV (1976). Kinderen in personenauto's; Verslag en resultaten SWOV-enquêtes omtrent het korte-termijneffect van de wettelijke maatregel van 1 januari 1976 betreffende de plaats van kinderen in auto's. Consult aan de Directie Verkeersveiligheid (DVV). R-76-33. SWOV, 1976.

SWOV (1979). Beveiligingsmiddelen op achterbanken van personenauto's; Overzicht van aanwezigheid en gebruik van beveiligingsmiddelen (autogordels, kindergordels etc.) op achterbanken van personenauto's in Nederland en de mogelijke besparing in aantallen doden bij een wettelijke verplichting tot dragen. Consult aan de Directie Verkeersveiligheid ten behoeve van de Permanente Contactgroep Verkeersveiligheid (PCGV) (Subgroep Statistiek). SWOV (A. Blokpoel, J. van Minnen & ir. L.T.B. van Kampen). R-79-35. SWOV, 1979.

SWOV (1981). Meetmethoden autogordelgebruik; Verslag van een onderzoek naar een aantal meetmethoden om het gebruik van autogordels in personenauto's vast te stellen. SWOV (J.G. Arnoldus, H.P. Scholtens & J. van Minnen). R-81-11. SWOV, 1981.

SWOV (1982). Autogordels op de achterbanken van personenauto's. Consult in opdracht van de Rijksdienst voor het Wegverkeer. R-82-46. SWOV, 1982.

NIEUW ONDERWERP

1. Heeft Uw gezin de beschikking over één of meer personenauto's?
(Zo ja!) Over hoeveel auto's?

- Gezin beschikt over:
1	Eén personenauto	13
2	Twee personenauto's	
3	Drie of meer personenauto's	
4	GEEN personenauto → <u>NIEUW ONDERWERP</u>	

Eng.: Stel de nu volgende vragen 2 t/m 4 apart voor elke personenauto waarover het gezin beschikt!

2. Zijn er in deze auto achterin gordels aangebracht?

<u>EERSTE AUTO</u>		<u>TWEEDE AUTO</u>		<u>DERDE AUTO</u>							
<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>			1	<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>			1	<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>			1 WEL
<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>			2	<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>			2	<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>			2 NIET

1	WEL	16
2	NIET	

3. Hoe vaak vervoert U kinderen jonger dan 12 jaar in deze auto?
Is dat elke dag, enkele keren per week, 1 keer per week,
1 keer per 2 weken of minder vaak dan 1 keer per 2 weken?
Of vervoert U in deze auto nooit kinderen jonger dan 12 jaar?

<u>EERSTE AUTO</u>		<u>TWEEDE AUTO</u>		<u>DERDE AUTO</u>																			
<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>							1	<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>							1	<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>							1 Elke dag
<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>							2	<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>							2	<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>							2 Enkele keren per week
<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>							3	<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>							3	<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>							3 Eén keer per week
<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>							4	<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>							4	<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>							4 Eén keer per 2 weken
<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>							5	<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>							5	<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>							5 Minder vaak dan 1 keer per 2 weken
<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>							6	<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>							6	<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>							6 Nooit

1	Elke dag	19
2	Enkele keren per week	
3	Eén keer per week	
4	Eén keer per 2 weken	
5	Minder vaak dan 1 keer per 2 weken	
6	Nooit	

Eng.: De volgende vraag alléén stellen indien men in deze auto kinderen jonger dan 12 jaar vervoert!
(Bij vraag 3 kode 1 -- 5 aangestreept.)

4. Eng.: Toonboekje VARIA, toonblad 48.

Van welke van deze kinderbeveiligingsmiddelen die op dit blad staan, maakt U in deze auto gebruik om kinderen mee te nemen?
Noemt U mij maar de letter of letters.

<u>EERSTE AUTO</u>		<u>TWEEDE AUTO</u>		<u>DERDE AUTO</u>																			
<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>							1	<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>							1	<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>							1 A - Diverse kinderzitjes
<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>							2	<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>							2	<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>							2 B - Tafeltje
<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>							3	<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>							3	<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>							3 C - Gordelkussen
<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>							4	<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>							4	<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>							4 D - Speciale harnessgordel
<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>							5	<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>							5	<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>							5 E - Ander kinderbeveiligingsmiddel
<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>							6	<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>							6	<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>							6 Geen van deze

1	A - Diverse kinderzitjes	22
2	B - Tafeltje	
3	C - Gordelkussen	
4	D - Speciale harnessgordel	
5	E - Ander kinderbeveiligingsmiddel	
6	Geen van deze	

D-238
1983 - w.k. 47 t/m 49

KINDERBEVEILIGINGSMIDDELEN

A. DIVERSE KINDERZITJES

B. TAFELTJE

C. GORDELKUSSEN

D. SPECIALE HARNASGORDEL

E. NOG ANDER KINDERBEVEILIGINGSMIDDEL.
 (WIJ BEDOELLEN HIER DUS NIET DE GEWONE HEUPGORDEL.)